

Володимир Іванович Староста
ORCID iD <http://orcid.org/0000-0002-5880-2482>
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна
volodymyr.starosta@uzhnu.edu.ua

МОТИВАЦІЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ТА АСПІРАНТІВ ДО І ПІД ЧАС УСКЛАДНЕНИХ УМОВ (ПАНДЕМІЯ COVID-19, ВОЄННИЙ СТАН В УКРАЇНІ)

У статті проведено порівняння поглядів учасників освітнього процесу щодо мотивації навчання у вищій школі до та під час ускладнених умов (пандемія Covid-19, воєнний стан в Україні). Для опрацювання результатів анонімного онлайн-опитування 3881 респондентів (бакалаврів, магістрантів та аспірантів) використано комп'ютерну програму IBM SPSS Statistics 23. Встановлено під час опитування 2019-2020, що найбільші показники має внутрішня мотивація. Виявлено відсутність статистично значущих відмінностей (t -критерій; $p \leq 0,05$) щодо показників мотивації до та на початку ускладнених умов між незалежними вибірками студентів і аспірантів у більшості випадків, проте аспіранти мають децю вищі показники мотивації навчання порівняно зі студентами. Для студентів характерна тенденція пониження мотивації навчання в динаміці (2019-2023). Студентки виявляють статистично кращі (t -критерій; $p \leq 0,05$) показники внутрішньої та зовнішньої мотивації порівняно з представниками чоловічої статі. Студенти з високим рівнем навчальних досягнень мають кращі показники мотивації навчання.

Ключові слова: мотивація навчання; внутрішня мотивація; зовнішня мотивація; пандемія Covid-19; воєнний стан в Україні; онлайн-опитування студентів та аспірантів.

Вступ. Важливою умовою успішної діяльності є належна мотивація особистості до такої діяльності. Погоджуємось з думкою дослідників P.N. Nguyen et al. (2020), Y. Kotera et al. (2023) та інших, що академічна мотивація визнається ключовим чинником результативності навчання студентів. Y. Kotera et al. (2023) також підкреслюють, що високо мотивовані студенти активно навчаються і мають гарне самопочуття.

Згідно з українським педагогічним словником, «мотивація – система мотивів, або стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки. Як мотиви можуть виступати: уявлення й ідеї, почуття й переживання, що виражають матеріальні або духовні потреби людини. Одна й та сама діяльність може здійснюватися з різних мотивів» (С. Гончаренко, 1997, с. 217). E. Gonzalez-Gascon, & M. Aljaro Palacios (2010, с. 187) під мотивацією мають на увазі рушійну силу навчальних цілей студентів, видів діяльності, якими вони вирішили займатись для досягнення цих цілей, а також інтенсивність, з якою вони беруть участь у діяльності. Дослідники P.N. Nguyen et al. (2020) академічну мотивацію поділяють на два типи: внутрішню та зовнішню академічну мотивацію – та виявили позитивну кореляцію між внутрішньою і зовнішньою академічною мотивацією студентів.

Надалі для висвітлення результатів нашого дослідження використаємо такі позначення: VM/IM – внутрішня мотивація/intrinsic motivation; ЗПМ/ЕРМ – зовнішня позитивна мотивація/external positive motivation; ЗНМ/ЕНМ – external negative motivation. Особливо підкреслимо важливість внутрішньої мотивації, на яку роблять акцент В. Климчук, & В. Горбунова (2014) та інші вчені. Наприклад, T.J. Dunn, & M. Kennedy (2019) прийшли до висновку, що важливо формувати внутрішнє спонукання студентів до навчання, а не тільки розширювати спектр зовнішніх чинників посиленого впливу на студентів (записи лекцій, читання додаткового змісту, використання блогів курсів тощо). О. Іванченко та ін. (2017) показано, що в досліджених групах студентів-медиків була добре виражена внутрішня мотивація навчання, яка істотно переважала над зовнішньою позитивною і особливо над зовнішньою негативною мотиваціями, оскільки 62% респондентів мали мотиваційний комплекс:

внутрішня мотивація > зовнішня позитивна мотивація > зовнішня негативна мотивація. Водночас зазначимо, що в сучасних умовах можемо спостерігати вплив зовнішніх чинників на формування мотивації навчальної діяльності здобувачів освіти, зокрема у сфері вищої освіти важливу роль відіграють у стимулюванні мотивації студентів та залученні до освітнього процесу рекомендації Стандарту (2015, с. 11) щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015): студентоцентроване навчання і викладання, повага і врахування різноманітності студентів та їх потреб, уможливлені гнучкі навчальні траєкторії; врахування та використання різних способів надання освітніх послуг; гнучкість використання різноманітних педагогічних методів тощо. Результати дослідження E. Gonzalez-Gascon, & M. Aljaro Palacios (2010, с. 187) свідчать, що академічна мотивація та використання методів змішаного навчання суттєво пов'язані із використанням стратегій саморегульованого навчання (Self-Regulated Learning/SRL), яке має такі особливості: автономія студентів та їх відповідальність за своє навчання, інтеграція когнітивних стратегій та мотивації, активізація процесу навчання студентів.

Протягом навчання рівень внутрішньої мотивації може змінюватися, наприклад, спадати, що зафіксували V. Busse, & C. Walter (2013) під час вивчення німецької мови студентами першого курсу у двох великих університетах Великобританії. Додамо також чинники, які ускладнюють реалізацію освітнього процесу, а саме: світова пандемія Covid-19 (S. Flynn, J. Collins, & L. Malone, 2022; N. Ghouname, 2020 та ін.), воєнний стан в Україні (Староста, 2023, с. 63-77). У цьому контексті D. Al-Fraihat et al. (2020, с. 81-82) зазначають, що поєднання освітнього середовища, Інтернету та ІКТ сформувало електронне навчання, яке характеризується як нове успішне утворення з високою ефективністю та якістю техніки, інформації, обслуговування тощо. Студенти, які розпочинають онлайн-навчання мають різний досвід такої діяльності (L. C. Yamagata-Lynch, 2014), як наслідок, у таких умовах педагоги та керівники закладів освіти повинні поєднувати різні підходи до організації навчання для задоволення потреб широкого кола студентів (S. Cruywagen, & H. Potgieter, 2020). Наприклад, I. Porovuch et al. (2024) досліджено мотивацію у контексті самореалізації майбутніх учителів в умовах цифрового середовища; L.Y. Chaw, & C.M. Tang (2019) вивчали мотивацію учасників масових онлайн-курсів; T.L. Tran et al. (2023) виявили, що студенти першого курсу мають вищу ЗМ, ніж ВМ, а демотивованими є близько 4,7% студентів. У праці (В. Староста, 2023, с. 79-94) встановлено, що для учасників освітнього процесу (студенти, аспіранти, викладачі) характерне зростання мотивації діяльності (навчання/викладання) у напрямку дистанційне (distance learning/дали DL) → змішане (blended learning/дали BL) → традиційне/аудиторне/віч-на-віч (traditional/classroom/face-to-face learning/дали F2FL) навчання.

Мотивацію навчання в умовах DL та під час пандемії Covid-19 досліджували S. Ayhan, & N.K. Ozdemir (2024), В. Староста (2021) та інші. R.K. Malinauskas, & J. Pozeriene (2020) проведено порівняння академічної мотивації між студентами ЗВО традиційної (аудиторної) та онлайн (дистанційної) форми навчання; показано, що внутрішня мотивація студентів на дистанційному навчанні вища, ніж у студентів, які відвідують традиційні заняття віч-на-віч. Також цікаве порівняльне дослідження Y. Liu et al. (2020) на основі значної вибірки (13 799 учнів 10 класів в Китаї) виявило, що зовнішня мотивація сприяє покращенню навчальної успішності учнів з низьким рівнем внутрішньої мотивації, тобто коли вони виявляють слабку зацікавленість до вивчення навчального предмета (на прикладі китайської мови). Водночас згідно з результатами дослідження зовнішня мотивація суттєво не впливає на студентів з високим рівнем мотивації.

Проведений огляд праць показує важливість діагностики та створення належної мотивації навчання здобувачів освіти, дана проблема особливо актуалізується в Україні в ускладнених умовах (пандемія Covid-19, воєнний стан в Україні). Отже, вивчення поглядів здобувачів вищої освіти щодо власної мотивації навчання можемо розглядати у контексті **невирішеної раніше частини загальної проблеми дослідження освітнього середовища в умовах переважно традиційного навчання F2FL у порівнянні з навчанням в ускладнених умовах** (пандемія Covid-19, воєнний стан в Україні), коли набуло широкого поширення змішане BL та дистанційне DL навчання.

Метою статті є виявлення та порівняння поглядів студентів й аспірантів щодо мотивації навчання у вищій школі на прикладі Державного вищого навчального закладу «Ужгородський

національний університет» (далі УжНУ) до та під час ускладнених умов (пандемія Covid-19, воєнний стан в Україні).

Завдання дослідження: з'ясувати сучасний стан проблеми мотивації навчання здобувачів вищої освіти, здійснити опитування респондентів, аби проаналізувати їх мотивацію навчання до та під час ускладнених умов (пандемія Covid-19, воєнний стан в Україні) залежно від різних чинників (освітньо-науковий рівень, стать, форма навчання, спеціальність).

Методика емпіричного дослідження. Емпіричне дослідження проводили на базі УжНУ. До анонімного онлайн-опитування з використанням Google Forms у 2019 р. автором долучено 788 студентів та 49 аспірантів, а упродовж 2020-2023 рр. – 2897 студентів, 147 аспірантів; разом N=3881 респондентів (тут і надалі використано позначення N – кількість респондентів). Математичне опрацювання отриманих результатів проводили за допомогою комп'ютерної програми IBM SPSS Statistics 23. Достатня кількість опитаних студентів (N=3044) в ускладнених умовах 2020-2023 уможливила проводити аналіз за кількома ознаками респондентів, для яких наведено наступні позначення та кількість долучених до онлайн-анкетування:

– освітній рівень: Bc(N=2176) – студенти бакалаврату; Mgr(N=721) – студенти магістратури;

– BcMgr*(N=2403) – студенти бакалаврату та магістратури разом очної форми навчання; BcMgr**(N=493) – студенти бакалаврату та магістратури разом заочної форми навчання;

– Ped(N=1538) – студенти педагогічних (pedagogical specialties) та OS(N=1358) інших спеціальностей (other specialties);

– стать: M(N=722), W(N=2177) – респонденти чоловічої (man) та жіночої (woman) статі відповідно;

– рівень навчальних досягнень (середні бали успішності у ЗВО): E(N=56; 60-63 б); D(N=419; 64-73 б); C(N=976; 74-81 б); B(N=924; 82-89 б); A(N=522; 90-100 б);

– 2020(N=1071); 2021(N=443); 2022(N=834); 2023(N=549) – роки опитування.

Результати дослідження та їх обговорення. Для опитування використано анкету авторів Г. Рекун, & Ю. Прус (2015), яка була частково модифікована автором. Респондентам (студентам та аспірантам) пропонували відповіді: «Що є найбільш значущим для Вас під час здобуття вищої освіти?», а саме:

1. Покращити матеріальний стан (отримати стипендію, а в майбутньому високооплачувану роботу).
2. Успішно перейти на наступний курс, отримати диплом.
3. Уникнути критики з боку інших.
4. Уникнути можливих покарань та неприємностей з боку інших.
5. Отримати соціальне визнання та повагу з боку інших.
6. Отримати задоволення від процесу навчання та отриманих результатів.
7. Можливість найбільш повної самореалізації в навчальній діяльності.
8. Спілкування з учасниками освітнього процесу під час різних видів діяльності в закладі освіти.
9. Комфортність освітнього середовища.
10. Не відставати від однокурсників, успішно вчитися, аби стати висококваліфікованим фахівцем.
11. Виконувати педагогічні вимоги викладачів.
12. Можливість ознайомлення з роботою фахівців у сфері майбутньої професії.
13. Краще пізнати себе, аби вдосконалювати особистісні та професійні якості.
14. Допомогти студентам покращити результати навчання.
15. Можливість використання цифрових інструментів та масових відкритих онлайн-платформ для самовдосконалення.

Відповідь за п'ятибальною шкалою: рівень значущості 1 (низький); 2 (скоріше низький); 3 (середній); 4 (скоріше високий=достатній); 5 (високий).

Оскільки на початку дослідження пропонували в анкеті меншу кількість запитань (2019 р.; питання 1-7), а потім їх кількість було збільшено, то в даній праці проведено статистичні розрахунки на їх основі і для наступних років так само. За результатами проведеного онлайн-опитування отримали наступні значення коефіцієнтів альфа Кронбаха для трьох груп питань щодо ВМ, ЗПМ, ЗНМ відповідно: 0,834; 0,707; 0,882; за всіма питаннями разом 0,802, що свідчить, з нашого погляду, про достатню надійність даних емпіричного дослідження.

Отримані результати та їх обговорення.

Розглянемо результати дослідження до та на початку ускладнених умов в Україні, тобто порівняємо опитування студентів і аспірантів 2019 та 2020 р. як для окремих типів мотивації, так і для окремих груп респондентів (рис. 1, табл. 1). Для аналізу отриманих даних подано середні значення (позначення М) рівня мотивації за п'ятибальною шкалою (рис. 1) та розподіл типів мотиваційних комплексів з відповідними відсотками (табл. 1). Максимальні значення спостерігаємо у випадку ВМ – це найбільш ефективна мотивація для значної частини усіх респондентів. Для ВМ отримано найбільші середні значення ВМ (рис. 1), також ВМ має перевагу серед інших мотиваційних комплексів як для студентів бакалаврату та магістратури ВcMgr, так і для аспірантів PhDSt (табл. 1). На основі даних табл. 1 проведено розрахунок χ^2 -критерію для незалежних вибірок, результати наведено у табл. 2. Для порівняльного аналізу середніх значень ВМ, ЗПМ, ЗНМ проводили розрахунок t-критерію (табл. 3), а узагальнення даних обох статистичних критеріїв подано у табл. 4.

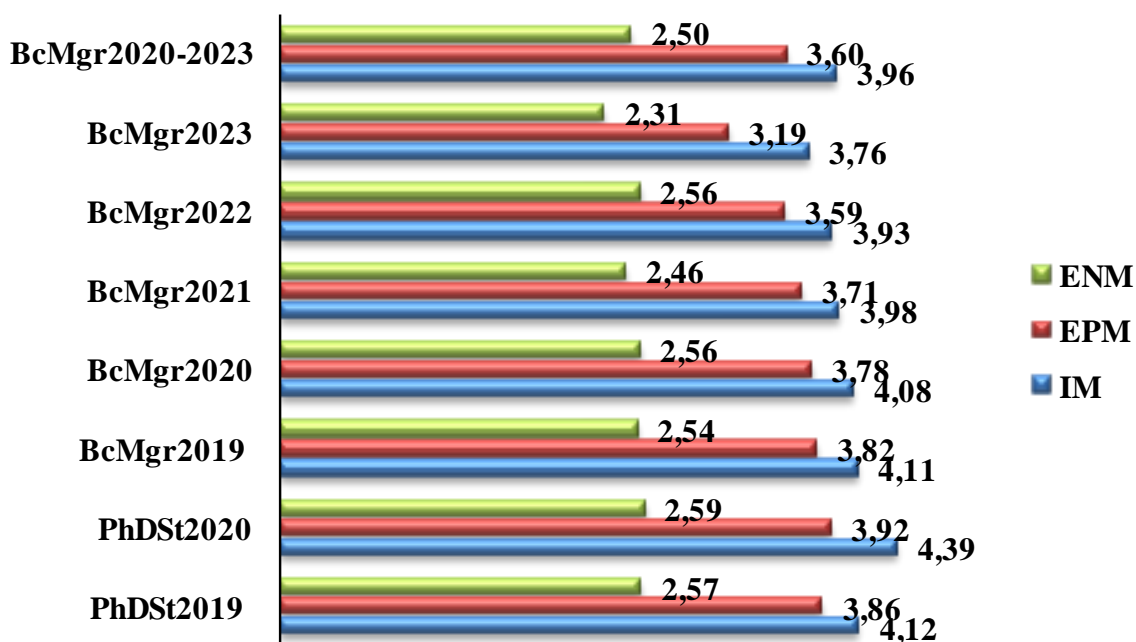

Рис. 1. Рівень мотивації навчання (середні значення) учасників освітнього процесу до і під час ускладнених умов за ознакою: освітній/науковий рівень респондентів (BcMgr, PhDSt) (Джерело: дані автора)

Таблиця 1

Основні типи мотиваційних комплексів здобувачів освіти: результати розрахунку для незалежних вибірок BcMgr та PhDSt до (2019) і під час (2020-2023) ускладнених умов (Джерело: дані автора)

Респонденти	Кількість	Переважаючий тип мотивації							Разом
		1	2	3	4	5	6	7	
BcMgr2019	N	355	184	94	50	10	58	37	788
	%	45,10	23,40	11,90	6,30	1,30	7,40	4,70	100,00
BcMgr2020	N	534	258	89	82	42	14	52	1071
	%	49,86	24,09	8,31	7,66	3,92	1,31	4,86	100,00

VсMgr2021	N	222	103	28	42	16	7	25	443
	%	50,11	23,25	6,32	9,48	3,61	1,58	5,64	100,00
VсMgr2022	N	395	166	63	105	38	11	56	834
	%	47,36	19,9	7,55	12,59	4,56	1,32	6,71	100
VсMgr2023	N	280	88	33	84	26	3	35	549
	%	51,00	16,03	6,01	15,30	4,74	0,55	6,38	100
PhDSt2019	N	32	14	1	1	0	0	1	49
	%	65,31	28,57	2,04	2,04	0,00	0,00	2,04	100,00
PhDSt2020	N	90	23	18	5	5	1	5	147
	%	61,22	15,65	12,24	3,40	3,40	0,68	3,40	100,00

Позначення: переважний тип мотивації/мотиваційний комплекс 1 – ВМ; 2 – ЗПМ; 3 – ВМ=ЗПМ; 4 – ВМ=ЗНМ; 5 – ЗПМ=ЗНМ; 6 – ВМ=ЗПМ=ЗНМ; 7 – ЗНМ.

Таблиця 2

Результати розрахунку χ^2 -критерію ($p \leq 0,05$) для незалежних вибірок VсMgr та PhDSt до (2019) і під час (2020-2023) ускладнених умов
(Джерело: дані автора)

Порівнювані групи	χ^2 -критерій, емпіричне значення
VсMg2019 – PhDSt2019	14,85
VсMg2020 – PhDSt2020	13,89
PhDSt2019 – PhDSt2020	9,74
VсMg2019 – VсMg2020	13,87
VсMg2020 – VсMg2021	3,60
VсMg2021 – VсMg2022	6,31
VсMg2022 – VсMg2023	8,55

Таблиця 3

Показники мотивації навчання здобувачів освіти: результати розрахунку t-критерію ($p \leq 0,05$) для незалежних вибірок VсMgr та PhDSt до (2019) і під час (2020-2023) ускладнених умов
(Джерело: дані автора)

Тип мотивації	Незалежні вибірки	t	Df	Sig.	MD
ВМ/ІМ – внутрішня мотивація/intrinsic motivation	PhDSt2019-PhDSt2020	-2,121	194	,035	-,272
	VсMgr2019-VсMgr2020	,625	1857	,532	,032
	VсMgr2020-VсMgr2021	1,558	1512	,119	,0942
	VсMgr2021-VсMgr2022	,773	1275	,440	,0507
	VсMgr2022-VсMgr2023	2,818	1381	,005	,1739
ЗПМ/ЕРМ – зовнішня позитивна мотивація/external positive motivation	PhDSt2019-PhDSt2020	-,437	194	,662	-,059
	VсMgr2019-VсMgr2020	,909	1857	,364	,042
	VсMgr2020-VсMgr2021	1,188	1512	,235	,0636
	VсMgr2021-VсMgr2022	2,134	1275	,033	,1211
	VсMgr2022-VсMgr2023	6,916	1381	,000	,3962
ЗНМ/ЕНМ – зовнішня негативна мотивація/external negative motivation	PhDSt2019-PhDSt2020	-,090	194	,929	-,017
	VсMgr2019-VсMgr2020	-,331	1857	,741	-,021
	VсMgr2020-VсMgr2021	1,327	1512	,185	,0960
	VсMgr2021-VсMgr2022	-1,300	1275	,194	-,0960
	VсMgr2022-VсMgr2023	3,596	1381	,000	,2473

Позначення: t – t-критерій; df – ступені вільності; Sig. – значущість (двостороння/2-tailed); MD – середня різниця/Mean Difference.

Таблиця 4

Узагальнення результатів статистичного аналізу за χ^2 -критерієм та t-критерієм

Вибірки	χ^2 -критерій	t-критерій		
		ВМ	ЗПМ	ЗНМ
ВсMg2019 – PhDSt2019	–	+	+	+
ВсMg2020 – PhDSt2020	–	+	+	–
PhDSt2019 – PhDSt2020	+	–	+	+
ВсMg2019 – ВсMg2020	–	+	+	+
ВсMg2020 – ВсMg2021	+	+	+	+
ВсMg2021 – ВсMg2022	+	+	–	+
ВсMg2022 – ВсMg2023	+	–	–	–

Позначення: наявність статистично значущої подібності «+», відсутність «–».

Як правило, спостерігаємо посилення мотивації у напрямку ВсMg → PhDSt для більшості випадків або маємо статистично подібні результати (рис. 1, табл. 2-4; у дужках вказано для кожного типу мотивації середні значення та відповідні відсотки респондентів).

Опитування 2019 року:

ВМ/ІМ ВсMg(M=4,11; 45,1%) → PhDSt(M=4,12; 65,1%);

ЗПМ/ЕРМ ВсMg(M=3,82; 23,40%) → PhDSt(M=3,86; 28,57%);

ЗНМ/ЕНМ ВсMg(M=2,54; 4,07%) → PhDSt(M=2,57; 2,04%).

Опитування 2020 року:

ВМ/ІМ ВсMg(M=4,08; 49,86%) → PhDSt(M=4,39; 61,22%);

ЗПМ/ЕРМ ВсMg(M=3,78; 24,09%) → PhDSt(M=3,92; 15,65%);

ЗНМ/ЕНМ ВсMg(M=2,56; 4,86%) → PhDSt(M=2,59; 3,40%).

Нами прийнято нульову гіпотезу, згідно з якою розходження між вибірками респондентів може зумовлюватися випадковими причинами, тобто вибірки приблизно однакові за дослідженими групами показників мотивації навчання. Для порівняння використали χ^2 -критерій, при 95% довірчій ймовірності критичне значення критерію Пірсона для числа ступенів вільності 6 ($q=7-1=6$) рівне 12,59, результати наведено у табл. 2. Наприклад, якщо у випадку порівняння ВсMg2019 – ВсMg2020 наявні статистично значущі відмінності за критерієм Пірсона ($p \leq 0,05$) розподілу мотиваційних комплексів респондентів, але відсутні згідно з критерієм Стюдента для окремих показників ВМ, ЗПМ та ВМ (табл. 3, 4). У процесі дослідження для порівняльного аналізу визначальним чинником мотивації навчання здобувачів освіти вважали внутрішню мотивацію, що узгоджується і з дослідженнями В. Климчук, & В. Горбунова (2014), О. Іванченко та ін. (2017), Т. J. Dunn, & М. Kennedy (2019). Можемо спостерігати пониження рівня ВМ для студентів у динаміці 2019 → 2023 (рис. 1), що фіксує критерій Стюдента для 2022 → 2023 (рис. 1, табл. 3, 4). Така виявлена тенденція на пониження ВМ в ускладнених умовах з урахуванням статистичної відмінності викликає, з нашого погляду, певне занепокоєння.

Аналіз показників мотивації студентів бакалаврату та магістратури разом ВсMg у динаміці 2019-2023 рр. виявляє аналогічну тенденцію покращення показників мотивації у напрямку ЕНМ/ЗНМ → ЕРМ/ЗПМ → ІМ/ВМ для кожного року. Водночас для окремих типів мотивації (зокрема ЕРМ/ЗПМ та ІМ/ВМ) в ускладнених умовах (2020-2023) має місце тенденція пониження середніх значень для окремих років:

–	зовнішня	негативна	мотивація	ЕНМ/ЗНМ	–			
2,54 (2019)	→	2,56 (2020)	→	2,46 (2021)	→	2,56 (2022)	→	2,31 (2023);
–	зовнішня	позитивна	мотивація	ЕРМ/ЗП	–			
3,82 (2019)	→	3,78 (2020)	→	3,71 (2021)	→	3,59 (2022)	→	3,19 (2023);
–	внутрішня	мотивація	ІМ/ВМ	–				
4,11 (2019)	→	4,08 (2020)	→	3,98 (2021)	→	3,93 (2022)	→	3,76 (2023).

У табл. 3 наведено дані t-критерію для незалежних вибірок студентів ВсMg сусідніх років навчання, для 10 із 15 порівнюваних випадків відсутні статистично значущі відмінності ($p \leq 0,05$):

– внутрішня мотивація ІМ/ВМ – 3 подібності, а саме: для груп ВcMgr2019(M=4,11)-ВcMgr2020(M=4,08); ВcMgr2020(M=4,08)-ВcMgr2021(M=3,98); ВcMgr2021(M=3,98)-ВcMgr2022(M=3,71);

– зовнішня позитивна мотивація ЕРМ/ЗПМ – 3 подібності, а саме: PhDSt2019(M=3,86)--PhDSt2020(M=3,92); ВcMgr2019(M=3,82)-ВcMgr2020(M=3,78); ВcMgr2020(M=3,78)-ВcMgr2021(M=3,71);

– зовнішня негативна мотивація ЕНМ/ЗНМ – 4 подібності, а саме: PhDSt2019(M=2,57)-PhDSt2020(M=2,59); ВcMgr2019(M=2,54)-ВcMgr2020(M=2,56); ВcMgr2020(M=2,56)-ВcMgr2021(M=2,46); ВcMgr2021(M=2,46)-ВcMgr2022(M=2,56).

Таким чином, погляди ВcMg та PhDSt щодо власної мотивації дещо відрізняються за М/середніми значеннями показників окремих типів мотивації, але збігаються за напрямом стосовно покращення ВcMg → PhDSt. Для студентів виявлена тенденція пониження внутрішньої та зовнішньої мотивації ІМ/ВМ (2019) → ІМ/ВМ (2023), ЕРМ/ЗПМ(2019) → ЕРМ/ЗПМ(2023). Додамо, що в ускладнених умовах навчання 2020-2023 поряд з традиційним навчанням F2FL широке використання набуло змішане ВL та дистанційне навчання DL. Отримані результати узгоджуються з даними праці (В. Староста, 2023, с. 79-94), де проведено порівняння поглядів учасників освітнього процесу і виявлено зростання мотивації в напрямку DL→ВL→F2FL для студентів обох досліджених років (2020, 2021), показано статистично подібні значення за п'ятибальною шкалою 2,77/2,85(DL)→3,33/3,31(ВL)→3,90/4,00(F2FL); аспіранти зазначають вищі порівняно зі студентами показники мотивації для різних моделей навчання 3,09(DL)→3,73(ВL)→4,11(F2FL). Надалі детальніше розглянемо відповіді за різними ознаками респондентів (2020-2023), що представлено на рис. 2.

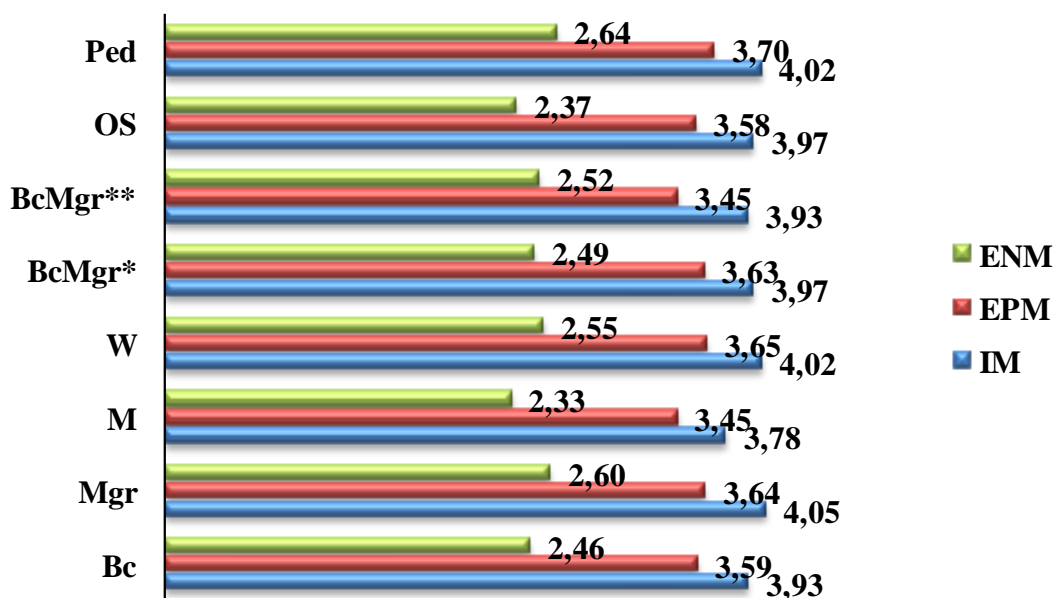

Рис. 2. Рівень навчальної мотивації студентів в ускладнених умовах (2020-2023; середні бали за п'ятибальною шкалою) за різними ознаками респондентів: освітній рівень Вc, Mgr; стать М, W, форма навчання ВcMgr*, ВcMgr**; спеціальність OS, Ped (Джерело: дані автора)

Отримані результати свідчать, що у напрямку ЕНМ/ЗНМ → ЕРМ/ЗПМ → ІМ/ВМ для всіх порівнюваних груп без винятку зростає мотивація: ЕНМ/ЗНМ(M=2,50; 2,33-2,64) → ЕРМ/ЗПМ(M=3,60; 3,45-3,70) → ІМ/ВМ(M=3,96; 3,78-4,05). У дужках зазначено середнє значення показника мотивації за 2020-2023 рр. (рис. 1), а також інтервал мінімальних та максимальних середніх значень за окремими ознаками (стать, форма навчання, освітній рівень, спеціальність; рис. 2). У табл. 5 наведено дані t-критерію ($p \leq 0,05$) і, згідно з аналізом, із 12 пар незалежних вибірок для 4 не виявлено статистично значущих розбіжностей:

– ознаки респондентів (чотири ознаки; всього три порівняння для кожної ознаки): освітній рівень/Вс-Mgr – 1 подібність; стать/М-W – нема подібності; форма навчання/ВсMgr*-ВсMgr** – 2 подібності; спеціальність/OS-Ped – 1 подібність; разом – 4 подібних порівнянь;

– тип мотивації (три типи; всього 4 порівняння для кожного типу мотивації): внутрішня мотивація IM/ВМ – 2 подібності, а саме ВсMgr*(M=3,33)-ВсMgr**(M=3,29); OS(M=3,33)-Ped(M=3,31); зовнішня позитивна ЕРМ/ЗПМ –1 подібність, а саме: Вс(M=3,37)-Mgr(M=3,42); зовнішня негативна ENM/ЗНМ – 1 подібність, а саме: ВсMgr*(M=3,31)-ВсMgr**(M=3,37; разом – 4 подібних порівнянь.

Таким чином, найбільш статистично подібні погляди студенти виявляють за ознакою респондентів «форма навчання» (2 із 4 пар незалежних вибірок), а стосовно типів мотивації найбільша подібність для внутрішньої мотивації (2 із 4). Максимальна статистично значуща відмінність за ознакою «стать» (всі випадки); студентки виявляють кращі показники мотивації порівняно з представниками чоловічої статі. Отримані дані за ознакою статі узгоджуються з результатами авторів (P.N. Nguyen et al., 2020; L. Tran et al., 2023; S. Ayhan, & N.K. Ozdemir, 2024), проте відрізняються від праць, де не виявлено гендерної різниці у навчальній мотивації студентів (R.K. Malinauskas, & J. Pozeriene, 2020) та внутрішній мотивації (P.N. Nguyen et al., 2020).

Таблиця 5

Показники мотивації навчання здобувачів освіти в ускладнених умовах (2020-2023): результати розрахунку t-критерію ($p \leq 0,05$) для незалежних вибірок за різними ознаками студентів-респондентів (Джерело: дані автора)

Тип мотивації	Незалежні вибірки	t	Df	Sig.	MD
ВМ/IM – внутрішня мотивація/intrinsic motivation	Вс-Mgr	-2,422	2895	,016	-,1145
	М-W	-5,060	2895	,000	-,2385
	ВсMgr*-ВсMgr**	,750	2895	,454	,0408
	OS-Ped	-1,145	2636	,253	-,0485
ЗПМ/ЕРМ – зовнішня позитивна мотивація/external positive motivation	Вс-Mgr	-1,250	2895	,211	-,0545
	М-W	-4,666	2895	,000	-,2030
	ВсMgr*-ВсMgr**	3,640	2895	,000	,1824
	OS-Ped	-3,277	2636	,001	-,1273
ЗНМ/ENM – зовнішня негативна мотивація/external negative motivation	Вс-Mgr	-2,556	2895	,011	-,1394
	М-W	-4,038	2895	,000	-,2200
	ВсMgr*-ВсMgr**	-,520	2895	,603	-,0327
	OS-Ped	-5,401	2636	,000	-,2653

Розглянемо відповіді респондентів за ознакою «рівень навчальних досягнень», тобто за навчальною успішністю у ЗВО, які наведено у табл. 6-7 та на рис. 3.

Таблиця 6

Показники мотивації навчання студентів в ускладнених умовах (2020-2023) з різним рівнем навчальних досягнень (Джерело: дані автора)

Респонденти	N	IM	ЕРМ	ENM
Е (60-63)	56	3,43	3,18	2,41
Д (64-73)	419	3,70	3,36	2,44
С (74-81)	976	3,91	3,54	2,53
В (82-89)	924	4,04	3,64	2,52
А (90-100)	522	4,21	3,89	2,46
Разом	2897	3,96	3,60	2,50

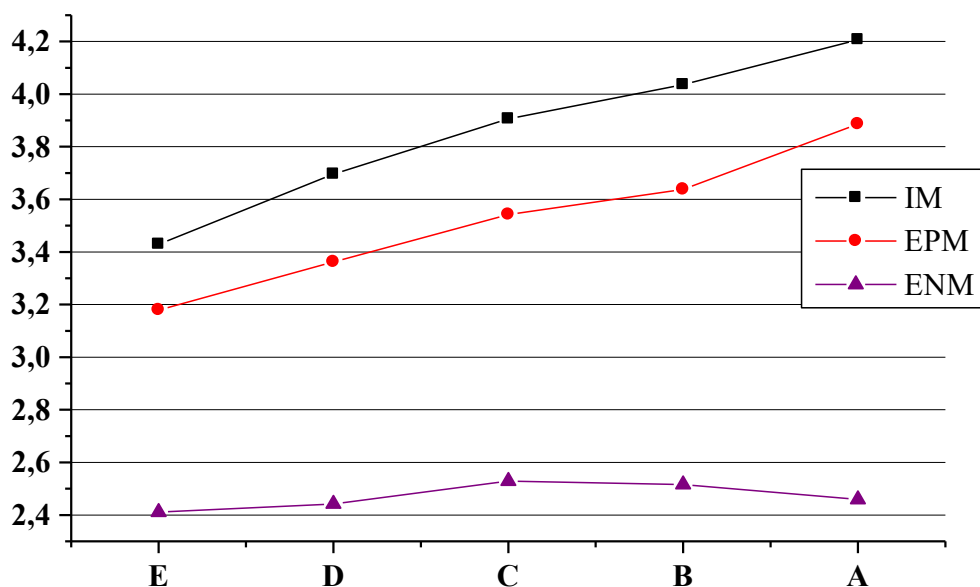

Рис. 3. Графік залежності мотивації навчання від рівня навчальних досягнень студентів. Вісь ординат: середні бали/Mean; вісь абсцис: E (60-63 б); D (64-73 б); C (74-81 б); B (82-89 б); A (90-100 б)

(Джерело: дані автора)

Таблиця 7

Показники мотивації навчання здобувачів освіти (2020-2023): результати розрахунку t-критерію ($p \leq 0,05$) для незалежних вибірок студентів за ознакою «рівень навчальних досягнень»

(Джерело: дані автора)

Тип мотивації	Незалежні вибірки	t	Df	Sig.	MD
ВМ/ІМ – внутрішня мотивація/intrinsic motivation	E-A	-5,353	576	,000	-,7783
	D-A	-7,077	939	,000	-,5112
	C-A	-5,300	1496	,000	-,3012
	B-A	-2,946	1444	,003	-,1712
ЗПМ/ЕРМ – зовнішня позитивна мотивація/external positive motivation	E-A	-5,290	576	,000	-,7078
	D-A	-8,134	939	,000	-,5244
	C-A	-6,557	1496	,000	-,3440
	B-A	-4,564	1444	,000	-,2485
ЗНМ/ЕНМ – зовнішня негативна мотивація/external negative motivation	E-A	-,266	576	,790	-,0481
	D-A	-,209	939	,835	-,0173
	C-A	1,022	1496	,307	,0704
	B-A	,811	1444	,418	,0569

Отримані дані свідчать, що спостерігається таке ж зростання показників мотивації у напрямку ENM/ЗНМ \rightarrow ЕРМ/ЗПМ \rightarrow ІМ/ВМ для усіх порівнюваних груп з різними результатами навчання: ENM/ЗНМ ($M=2,50$; 2,41-2,53) \rightarrow ЕРМ/ЗПМ ($M=3,60$; 3,18-3,89) \rightarrow ІМ/ВМ ($M=3,96$; 3,43-4,21). У дужках, крім середніх значень, є їх інтервал від мінімальних до максимальних, згідно з табл. 6. Аналіз даних (рис. 3) дає нам також можливість виявити зростання середніх значень показників мотивації для двох типів мотивації, а саме: позитивної мотивації ЕРМ/ЗПМ $E(M=3,18) \rightarrow A(M=3,89)$, а також внутрішньої мотивації ІМ/ВМ $E(M=3,43) \rightarrow A(M=4,21)$. Щодо негативної мотивації ENM/ЗНМ отримані результати свідчать про подібність поглядів респондентів усіх порівнюваних груп. Розрахунок t-критерію ($p \leq 0,05$) для незалежних вибірок з різними рівнями успішності студентів (табл. 7) показує, що для внутрішньої ІМ/ВМ та зовнішньої позитивної мотивації ЕРМ/ЗПМ наявні статистично значущі відмінності між

групами респондентів; подібність виявляємо лише для негативної мотивації ENM/ЗНМ для усіх порівнюваних груп з успішністю E, D, C, B відносно групи з рівнем успішності A. Отже, у випадку негативної мотивації ENM/ЗНМ для усіх студентів з різним рівнем навчальних досягнень від E до A виявляємо статистично подібні середні значення, що свідчить про подібну реакцію студентів на негативні (демотивовані) чинники мотивації.

Вважаємо, що результати нашого дослідження у більшості випадків узгоджуються з наведеними вище працями в наступних позиціях:

– встановлено найкращі показники для внутрішньої мотивації, на що вказують автори О. Іванченко та ін. (2017), T.J. Dunn, & M. Kennedy (2019), Y. Liu et al. (2020) та інші, наприклад, згідно з О. Іванченко та ін. (2017), у 62% студентів переважає ВМ, а у нашому дослідженні – для студентів 45,1-51,0%, аспірантів – 61,22-65,31%;

– відсотки студентів з негативною мотивацією (демотивовані студенти), згідно з T.L. Tran et al. (2023) 4,7 %; нами виявлено, що демотивованими, коли переважає ВНМ, є близько 4,70-6,71% студентів та 2,04-3,40% аспірантів;

– порівняння мотивації навчання за ознакою статі респондентів. Студентки мають вищий показник зовнішньої мотивації, ніж студенти-чоловіки (P.N. Nguyen et al., 2020; T.L. Tran et al., 2023), аналогічні результати стосовно внутрішньої мотивації публікують S. Ayhan, & N.K. Ozdemir (2024). На основі аналізу незалежних вибірок (табл. 5) нами виявлено статистично значущі різниці для ВМ та ЗПМ за ознакою статі респондентів. Водночас R.K. Malinauskas, & J. Pozeriene (2020) встановили відсутність гендерної різниці у навчальній мотивації, а P.N. Nguyen et al. (2020) не виявили такої різниці стосовно внутрішньої мотивації;

– додамо також, що отримані нами результати узгоджуються з працею авторів A. Samuel et al. (2024), які звертають увагу на підвищену пізнавальну активність студентів з високим рівнем навчальних досягнень. Наше дослідження виявило тенденцію зростання мотивації для студентів з високим рівнем навчальних досягнень (рис. 3).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, огляд наведених джерел показує важливість мотивації навчання здобувачів вищої освіти. Зміна умов освітнього середовища у вітчизняній вищій школі через світову пандемію Covid-19, воєнний стан в Україні особливо актуалізує дану проблему.

Проведено тривале емпіричне дослідження (2019-2023), аби виявити та порівняти погляди 3881 здобувачів освіти (бакалаврів, магістрантів та аспірантів) щодо мотивації навчання. Встановлено, що для студентів та аспірантів під час опитування 2019-2020 найбільші показники (середнє значення, відсоток опитаних) має внутрішня мотивація. Показано відсутність статистично значущих відмінностей (t-критерій; $p \leq 0,05$) щодо показників мотивації до і на початку ускладнених умов між незалежними вибірками студентів та аспірантів у більшості випадків, проте аспіранти мають дещо вищі показники мотивації порівняно зі студентами. Аналіз опитування студентів у динаміці за п'ять років (2019-2023) за різними ознаками (освітній рівень, стать, спеціальність, форма навчання, рік опитування) показує максимальні значення для внутрішньої мотивації; виявлена тенденція пониження мотивації (наведено середні значення за п'ятибальною шкалою): зовнішня позитивна мотивація – 3,82 (2019) → 3,78 (2020) → 3,71 (2021) → 3,59 (2022) → 3,19 (2023); внутрішня мотивація – 4,11 (2019) → 4,08 (2020) → 3,98 (2021) → 3,93 (2022) → 3,76 (2023). Студентки виявляють статистично кращі (t-критерій; $p \leq 0,05$) показники мотивації порівняно з представниками чоловічої статі. Для внутрішньої та зовнішньої позитивної мотивації наявні статистично значущі відмінності між групами респондентів за ознакою «рівень навчальних досягнень». Найкращі показники мотивації навчання мають студенти з високим рівнем навчальних досягнень.

Перспективи подальших розвідок доцільно спрямувати на порівняння мотивації навчання студентів природничо-математичних, медичних та гуманітарних спеціальностей, а також на вивчення більшої кількості мотиваційних чинників.

Література

- Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.
- Іванченко О. З., Мельнікова О. З., & Малахова С. М. Особливості навчальної мотивації студентів медичного факультету. *Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник української медичної стоматологічної академії*. 2017. 57(1). С. 268-271.
- Климчук В. О., & Горбунова В. В. Внутрішня мотивація учбової діяльності молоді: теорія, методика, програма розвитку : монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2014. 107 с.
- Реун Г. П., Прус Ю. І. Діагностика навчальної мотивації студентів ВНЗ. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 5. С. 386-394. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_5_48.
- Староста В.І. Мотивація навчання студентів різних курсів. *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»*, 2021. Вип. 1. С. 158–173. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2021.1114> URL : <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/2414-0325.2021.1114>
- Староста В.І. Студентоцентроване дистанційне навчання в ускладнених умовах (пандемія Covid-19, воєнний стан в Україні). *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»*, 2023. Вип. 14. С. 63-77. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2023.146>. URL : <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/457>.
- Староста В.І. Традиційне, дистанційне та змішане навчання у вищій школі у контексті комфортності та ефективності. *Науковий журнал Хортицької національної академії. (Серія: Педагогіка. Соціальна робота) : наук. журн. / [редкол. : В.В. Нечипоренко (голов. ред.) та ін.]*. Запоріжжя : Вид-во комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2023. N 2(9). С. 79-94. DOI : <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2023-9-11>. URL : <https://journal.khnnra.edu.ua/index.php/files>.
- Al-Fraihat D., Joy M., Masa'deh R., & Sinclair J. Evaluating E-learning systems success: An empirical study. *Computers in human behavior*. 2020. Vol. 102. P. 67-86. DOI : <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.08.004>.
- Ayhan, S., & Ozdemir, N.K. The Predictors of Academic Motivation of University Students During COVID-19 Pandemic. *Cukurova university faculty of education journal*, 2024. Vol. 53. Issue 1. P. 64-86. DOI: <https://doi.org/10.14812/cuefd.1264288>. URL : <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001272491000003>.
- Busse V., & Walter C. Foreign Language Learning Motivation in Higher Education: A Longitudinal Study of Motivational Changes and Their Causes. *Modern language journal*. 2013. 97(2). P. 435-456. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2013.12004.x>. URL : <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1540-4781.2013.12004.x>.
- Chaw L.Y., & Tang C. M. Driving high inclination to complete massive open online courses (MOOCs): Motivation and engagement factors for learners. *Electronic Journal of e-Learning*. 2019. 17(2). P. 118-130. DOI: <https://doi.org/10.34190/JEL.17.2.05>. URL : <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000474737000005>.
- Cruywagen S., Potgieter H. The world we live in: A perspective on blended learning and music education in higher education. *TD-The journal for transdisciplinary research in Southern Africa*, 2020. Vol. 16. Issue 1. Article N a696. DOI: 10.4102/td.v16i1.696. URL : <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000527587200001>.
- Dunn T. J., & Kennedy M. Technology Enhanced Learning in higher education; motivations, engagement and academic achievement. *Computers & education*. 2019. (137). P. 104-113. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2019.04.004>. URL : <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000469161000008>
- Flynn S., Collins J., & Malone L. Pandemic pedagogies: the impact of ERT on part-time learners in Ireland. *International Journal of Lifelong Education*, 2022. Vol. 41. Issue 2. P. 168-182. DOI : <https://doi.org/10.1080/02601370.2021.2022792>.

- Ghouname N. Moodle or Social Networks: What Alternative Refuge is Appropriate to Algerian EFL Students to Learn during Covid-19 Pandemic. *Arab World English Journal*, 2020. Vol. 11. Issue 3. P. 21-41. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol11no3.2>. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/summary/a60d9bc7-43d6-438f-b139-9f6831e0393e-781b9b3e/relevance/1/>
- Gonzalez-Gascon E., & Aljaro Palacios M. Exploring relationships between blended learning and self-regulated learning. The role of academic motivation. 3rd International Conference of Education, Research and Innovation (ICERI). Madrid, Spain (nov 15-17, 2010). P. 1687-1697. URL: <https://library.iated.org/view/GONZALEZGASCON2010EXP>.
- Kotera, Y., Taylor, E., Fido, D., Williams, D., Tsuda-McCaie, F. Motivation of UK graduate students in education: self-compassion moderates pathway from extrinsic motivation to intrinsic motivation. *Current psychology*, 2023. Vol. 42. Issue 12. P. 10163-10176. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02301-6>. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000698063400001>.
- Liu, Y., Hau, K.T., Liu, H.Y., Wu, J., Wang, X.F., & Zheng, X. Multiplicative effect of intrinsic and extrinsic motivation on academic performance: A longitudinal study of Chinese students. *Journal of personality*, 2020. Vol. 88. Issue 3. P. 584-595. DOI: <https://doi.org/10.1111/jopy.12512>. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000486684600001>
- Malinauskas, R.K., & Pozeriene, J. Academic Motivation Among Traditional and Online University Students. *European journal of contemporary education*, 2020, Vol. 9. Issue 3. P. 584-591. DOI: <https://doi.org/10.13187/ejced.2020.3.584>. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000567722400009>
- Nguyen, P.N., Huu, N.N., Quang, H.N., & Ngo, T.V. Intrinsic and Extrinsic Academic Motivation of Students in Teacher Education University of Ho Chi Minh City, Vietnam. *International journal of education sciences*, 2020. Vol. 31. Issue 1-3. P. 51-55. DOI: <https://doi.org/10.31901/24566322.2020/31.1-3.1144>. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000590560400005>
- Popovych, I., Yaremchuk, N., Yakovleva, S., Kariyev, A., Sadykova, A., & Kulbida, S. Research on the types of future teachers' self-realisation under conditions of a digital educational environment. *Journal of education culture and society*, 2024. Vol. 15. Issue 1. P. 435-451. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001276193000026>
- Samuel, A., King, B., Meyer, H. S., & Soh, M. Y. High-Flying Online: Online Academic Advising Strategies for High-Achieving Professionals. *American Journal of Distance Education*, 2024. 1–17. DOI: <https://doi.org/10.1080/08923647.2024.2355851>. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001230580500001>.
- Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Kyiv: CS Ltd., 2015. 32 p. URL: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf.
- Tran, T.L., Nguyen, S.D., & Nguyen, L.P. Academic Motivation of First-Year Pedagogical Students in Vietnam: Case Study. *European journal of contemporary education*, 2023. Vol. 12. Issue 1. P. 230-252. DOI: <https://doi.org/10.13187/ejced.2023.1.230>. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000961369300018>.
- Yamagata-Lynch L.C. Blending online asynchronous and synchronous learning. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 2014. Vol. 15. N2. PP. 189-212. DOI: <https://doi.org/10.19173/irrodl.v15i2.1778>. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000342405900011>.

References

- Al-Fraihat, D., Joy, M., Masa'deh, R., & Sinclair, J. (2020). Evaluating E-learning systems success: An empirical study. *Computers in human behavior*. (102). 67-86. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.08.004> (eng).
- Ayhan, S., Ozdemir, N.K. (2024). The Predictors of Academic Motivation of University Students During COVID-19 Pandemic. *Cukurova university faculty of education journal*. 53(1). 64-86.

- <https://doi.org/10.14812/cuefd.1264288>. Retrieved from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001272491000003> (eng).
- Busse, V., & Walter, C. (2013). Foreign Language Learning Motivation in Higher Education: A Longitudinal Study of Motivational Changes and Their Causes. *Modern language journal*, 97(2), 435-456. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2013.12004.x>. Retrieved from: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1540-4781.2013.12004.x> (eng).
- Chaw L.Y., & Tang C. M. (2019). Driving high inclination to complete massive open online courses (MOOCs): Motivation and engagement factors for learners. *Electronic Journal of e-Learning*. 17(2). 118-130. <https://doi.org/10.34190/JEL.17.2.05>. Retrieved from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000474737000005> (eng).
- Cruywagen, S., Potgieter, H. (2020). The world we live in: A perspective on blended learning and music education in higher education. *TD-The journal for transdisciplinary research in Southern Africa*, 16(1), Article N a696. <https://doi.org/10.4102/td.v16i1.696>. Retrieved from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000527587200001> (eng).
- Dunn T. J., & Kennedy M. (2019). Technology Enhanced Learning in higher education; motivations, engagement and academic achievement. *Computers & education*. (137). P. 104-113. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2019.04.004>. Retrieved from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000469161000008> (eng).
- Flynn S., Collins J., & Malone L. (2022). Pandemic pedagogies: the impact of ERT on part-time learners in Ireland. *International Journal of Lifelong Education*. 41(2). 168-182. <https://doi.org/10.1080/02601370.2021.2022792> (eng).
- Ghouname, N. (2020). Moodle or Social Networks: What Alternative Refuge is Appropriate to Algerian EFL Students to Learn during Covid-19 Pandemic. *Arab World English Journal*. 11(3). 21-41. <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol11no3.2>. Retrieved from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/summary/a60d9bc7-43d6-438f-b139-9f6831e0393e-781b9b3e/relevance/1> (eng).
- Gonzalez-Gascon, E. & Aljaro Palacios, M. (2010) Exploring relationships between blended learning and self-regulated learning. The role of academic motivation. 3rd International Conference of Education, Research and Innovation (ICERI). Madrid, Spain (nov 15-17, 2010), 1687-1697. March 15, 2021. Retrieved from: <https://library.iated.org/view/GONZALEZGASCON2010EXP> (eng).
- Honcharenko, S.U. (1997). Ukrainian pedagogical dictionary. Kyiv: Lybid (ukr).
- Ivanchenko, O. Z., Melnikova, O. Z., & Malakhova, S. M. (2017). Features of educational motivation of students of the medical faculty. *Actual problems of modern medicine: Bulletin of the Ukrainian Medical Stomatological Academy*, 1(57), 268-271 (ukr).
- Klymchuk, V. O., & Ghorbunova, V. V. (2014). Intrinsic motivation of youth educational activity: theory, methods, development program: monograph. Zhytomyr: ZhSU Publishing House (ukr).
- Kotera, Y., Taylor, E., Fido, D., Williams, D., & Tsuda-McCaie, F. (2023). Motivation of UK graduate students in education: self-compassion moderates pathway from extrinsic motivation to intrinsic motivation. *Current psychology*. 42(12). 10163-10176. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02301-6>. Retrieved from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000698063400001> (eng).
- Liu, Y., Hau, K.T., Liu, H.Y., Wu, J., Wang, X.F., & Zheng, X. (2020). Multiplicative effect of intrinsic and extrinsic motivation on academic performance: A longitudinal study of Chinese students. *Journal of personality*. Vol. 88. Issue 3. P. 584-595. <https://doi.org/10.1111/jopy.12512>. Retrieved from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000486684600001> (eng).
- Malinauskas, & R.K., Pozeriene, J. (2020). Academic Motivation Among Traditional and Online University Students. *European journal of contemporary education*. 9(3). 584-591. <https://doi.org/10.13187/ejced.2020.3.584>. Retrieved from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000567722400009> (eng).
- Nguyen, P.N., Huu, N.N., Quang, H.N., & Ngo, T.V. (2020). Intrinsic and Extrinsic Academic Motivation of Students in Teacher Education University of Ho Chi Minh City, Vietnam. *International journal of education sciences*. 31(1-3). 51-55. <https://doi.org/10.31901/24566322.2020/31.1-3.1144>.

- Retrieved from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000590560400005> (eng).
- Popovych, I., Yaremchuk, N., Yakovleva, S., Kariyev, A., Sadykova, A., Kulbida, S. (2024). Research on the types of future teachers' self-realisation under conditions of a digital educational environment. *Journal of education culture and society*. 15(1). 435-451. Retrieved from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001276193000026> (eng).
- Rekun H.P., & Prus Yu.I. (2015). Diagnostics of educational motivation of university students. *Actual problems of the economy*. (5). 386-394. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_5_48 (ukr).
- Samuel, A., King, B., Meyer, H.S., & Soh, M.Y. (2024). High-Flying Online: Online Academic Advising Strategies for High-Achieving Professionals. *American Journal of Distance Education*, 1–17. <https://doi.org/10.1080/08923647.2024.2355851>. Retrieved from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001230580500001> (eng).
- Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) (2015). Kyiv: CS Ltd. Retrieved from: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf. (eng).
- Starosta, V. (2021). Students' learning motivation of different years of study. *Electronic Scientific Professional Journal «Open educational e-environment of modern university»*. (11), 158–173. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2021.1114>. Retrieved from: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/2414-0325.2021.1114> (ukr).
- Starosta, V.I. (2023). Student-centered distance learning in complicated conditions (pandemic Covid-19, marital state in Ukraine). *Electronic Scientific Professional Journal «Open educational e-environment of modern university»*, (14), 63-77. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2023.146>. Retrieved from: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/457> (ukr).
- Starosta, V. (2023). Traditional, distance, blended learning in higher school in the context of comfort and effectiveness. *Scientific Journal of Khortytsia National Academy*. 2(9). 79-94. <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2023-9-11>. <https://journal.khnnra.edu.ua/index.php/files> (ukr).
- Tran, T.L., Nguyen, S.D., & Nguyen, L.P. (2023) Academic Motivation of First-Year Pedagogical Students in Vietnam: Case Study. *European journal of contemporary education*. 12(1). 230-252. <https://doi.org/10.13187/ejced.2023.1.230>. Retrieved from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000961369300018> (eng).
- Yamagata-Lynch, L.C. (2014). Blending online asynchronous and synchronous learning. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 15(2). 189-212. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v15i2.1778>. Retrieved from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000342405900011> (eng).

LEARNING MOTIVATION OF HIGHER EDUCATION AND PHD STUDENTS BEFORE AND DURING COMPLICATED CONDITIONS (PANDEMIC COVID-19, MARTIAL LAW IN UKRAINE).

Volodymyr Starosta, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Department of General Pedagogy and Pedagogy of State University «Uzhhorod National University», Uzhhorod, Ukraine, e-mail: volodymyr.starosta@uzhnu.edu.ua

The article compares the views of participants in the educational process regarding the learning motivation in higher education before and during in complicated conditions (pandemic Covid-19, martial law in Ukraine). The author included 3881 respondents in the anonymous online survey carried out through Google Forms during 2019-2023, including: survey of 2019 – 788 Bachelor and Master students, 49 PhD students; survey of 2020-2023 – 2897 Bachelor and Master students, 147 PhD students; used IBM SPSS Statistics 23 for statistical analyses. The survey (2019-2020) shows that intrinsic motivation has the highest indicators (main values on a five-point scale, percentages): students (4,08-4,11; 45,11-49,86%), PhD students (4,12-4,39; 61,22-65,31%). It is shown that there are no statistically significant differences (t-test; $p \leq 0,05$) regarding motivation indicators before and at the beginning of complicated conditions between

independent samples of higher education students and PhD students in most cases; however, PhD students have slightly higher motivation scores compared to students. The analysis shows the maximum values of intrinsic motivation (the main value of the motivation indicators for 2020-2023 and the interval of the minimum and maximum main value) for student survey in dynamics of 2020-2023 by various characteristics (educational level, gender, specialty, form of study, year of the survey): external negative motivation (M=2,50; 2,33-2,64) → external positive motivation (M=3,60; 3,45-3,70) → intrinsic motivation (M=3,96; 3,78-4,05). Students show a trend of decreasing motivation in dynamics (we mean values on a five-point scale and the year of the survey): external positive motivation – 3,82 (2019) → 3,78 (2020) → 3,71 (2021) → 3,59 (2022) → 3,19 (2023); intrinsic motivation – 4,11 (2019) → 4,08 (2020) → 3,98 (2021) → 3,93 (2022) → 3,76 (2023). Female students show statistically better (t-test; $p \leq 0,05$) indicators of intrinsic and external motivation compared to male representatives. It was found out that students with a high level of academic achievement have better indicators of learning motivation.

Keywords: learning motivation; intrinsic motivation; external motivation; the Covid-19 pandemic; martial law in Ukraine; online survey of students, PhD students.

Стаття надійшла до редакції / Received 01.08.2024

Прийнята до друку / Accepted 25.10.2024

Унікальність тексту 92 % («StrikePlagiarism» ID 329759706)

© Староста Володимир Іванович, 2024